

Kloosterkerk – 28 november 2021
- 1e Advent ‘Ad te levavi’ - ‘Tot u heb ik opgeheven’ (Psalm 25,1-2)
Romeinen 13:11-14 en Lucas 21:25-31
Cantate BWV 62 ‘Nun komm, der Heiden Heiland’
ds. Marja Flipse

U kunt deze dienst alsnog bekijken en beluisteren via <https://youtu.be/O1Rr7e0k0wU>

Gebed om ontferming

Licht dat in de nacht begint,
wat is het lang donker.
Waar blijft die kentering van het jaar
die begint te tornen aan de nacht
en het licht weer binnenlaat,
die moed geeft om door te gaan
door het donker heen,
om de kou en de schraalte
nog even te verduren?
We zien het soms niet,
het licht.
Misschien ligt het aan ons kijken
misschien aan wat er tussen ons
en het licht instaat.
Of is het er nog wel?
Dat wij mogen vertrouwen
in de kracht van het licht
en dat wij elkaar en U
weer ontmoeten
daar waar het even doorbreekt,
zo bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Licht dat in de nacht begint,
wat zijn ze allebei sterk
het donker en het licht
in ons en om ons heen
in onze omgang met elkaar
in de woorden die wij kiezen
en de gedachten
die zich van ons meester maken.

Wat zijn we onverstoort hoopvol
en onverbeterlijk somber,
wat kunnen we elkaar goed doen
elkaar scherp houden en inspireren
en wat raken we verstrikt
in onze gewoontes en gevoelens
in dode hoeken
en blinde vlekken
en meten met twee maten.
Dat U ons ontwapent
en onszelf en elkaar
helder doet zien,
zo bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Licht dat in de nacht begint,
wat bent U ons ver vooruit
en wat lopen wij achter de feiten aan
altijd weer verbaasd
door de gevolgen
van ons eigen handelen
ons gebrek aan daadkracht en visie.
Wat als we al te ver zijn weggeraakt
van wie we waren
en U ons niet meer herkent?
Dat U ons herinnert
aan wie we zijn
dat we de gave
mogen ontvangen
van heimwee naar de wereld
zoals die zou kunnen zijn,
zo bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Preek

In deze vreemde coronatijd
kom ik maar zelden meer in winkels
en koorzang is ook minder vanzelfsprekend geworden,
dus heb ik dit jaar niet die vertrouwde gewaarwording
die ik in het verleden vaak had,
dat je Kerst al overal om je heen begint te horen.

Maar ze zijn er ongetwijfeld wel,
de jaarlijkse kersthits die je haast ongemerkt
de boodschap meegeven hoe laat het is:
tijd om inkopen te doen
en voorbereidingen te treffen.

In de kerk heb je ook zo van die subtiele aanwijzingen.
De kleur paars bijvoorbeeld,
en de adventskrans en -ster.
En als Geerten 'Nun komm, der Heiden Heiland' inzet,
dan kan het helemaal niet meer missen:

we zijn ook dit jaar weer ingestapt in de achtbaan,
ons karretje wordt langzaam omhooggetakeld,
en het duurt niet lang meer of we zijn boven
en we duikelen met zijn allen weer over het randje
en beginnen aan die jaarlijkse wilde rit:

langs de geboorte van Jezus, zijn doop,
zijn leven en werk, zijn dood en opstanding,
en na de Paastijd het lange rechte stuk
waarop we ons duizelig afvragen
wat we zojuist nou helemaal hebben meegemaakt.

De Latijnse hymne Veni redemptor gentium,
in Luther's vertaling 'Nun komm',
was in Bachs tijd razend populair als adventslied.
Zo'n soort signaal van, jongens, daar gaan we weer.

Het komt dan ook terug
in alle drie zijn cantates voor de eerste adventszondag,
in twee ervan zelfs in de titel.

Misschien had u ook wel even hetzelfde als ik,
dat u keek naar de titel en dacht, 'O, die,'
en dat u daarna het BWV nummer zag
en dacht, 'O nee, die andere.'

Die ene, nummer 61, die we vandaag niet horen,
is ook prachtig natuurlijk.
En hij vertelt een sterk verhaal:

wij staan aan het begin van een nieuw kerkelijk jaar,
en terwijl we bidden dat Jezus er ook dit jaar weer bij mag zijn
staat hij al voor de deur, en klopt hij aan -
dus wat doen wij?
Wij laten hem als een haas binnen
en heten hem van harte welkom.
Amen, kom gauw binnen, gelukkig nieuwjaar.

De andere Nun komm-cantate, nummer 62, die van vandaag,
heeft een wat andere insteek - zowel tekstueel als muzikaal.
We weten niet precies wie de tekstdichter was,
maar ik stel me zo voor dat hij - het was vast een hij -
er best even op heeft zitten zwoegen.
En dat ligt niet in de laatste plaats aan de hymne zelf
waaraan op een creatieve manier recht moest worden gedaan.

U voelde het misschien ook al een beetje
toen wij zojuist een Nederlandse versie zongen:
hij staat bol van de zeer vroegkerkelijke beelden
die nu zeker niet meer als vanzelfsprekend van de tong rollen
en eigenlijk in Bachs tijd ook al niet eens zozeer.

De Latijnse verzen, waarvan sommige
ons Nederlandse liedboek niet eens gehaald hebben,
barsten van de bloemrijke taal.

Er wordt een eigenaardige verbinding gelegd
tussen enerzijds de intimiteit van de maagdelijke moederschoot van Maria,
de 'kamer klein' waarover we zongen,
en anderzijds verrassend krijgshaftige beelden
van het heldendom en het koningschap en de blinkende vaandels
van het machtige ongeboren kind
dat uit die 'kamer klein' tevoorschijn moet gaan komen.

Dat zijn nogal wat eindjes voor een tekstdichter
om aan elkaar te knopen.

Dan zou je inderdaad geneigd zijn
om maar voor een veilige nieuwjaarswens te gaan.
Maar onze onbekende schrijver van vandaag
daagt zichzelf, en daarmee ook de grote Bach, uit
om wel met die tweeslag aan de haal te gaan.

En zo krijgen we een cantate die ons meeneemt
op reis langs de twee gezichten van de adventstijd,
die scharnierweken met een januskop
die aanvoelen als een evenwichtsoefening
tussen verleden en toekomst, tussen licht en donker,
tussen grootsheid en bescheidenheid,
tussen de torenhoge verwachtingen van de mensen
en het kleine kind dat die doorbreekt en overstijgt.

Na het sfeerbepalende openingskoor
is eerst het woord aan de diepere stemmen,
want zo gaat dat nu eenmaal vaak in de wereld,
en zo gaan we in een drievoudige beweging
van eerbiedige verwondering, via vastberaden vertrouwen,
naar bijna een gevoel van overmoed
en ietwat voorbarige triomfantelijkheid.
Want het komt goed, er komt een redder aan!

Allemaal legitieme adventsgevoelens,
en inderdaad zitten ze ook allemaal verstopt in die vroegkerkelijke hymne
en, denk ik, in de mens zelf.
In de mens die in opperste verbazing
ziet wat er allemaal in de wereld gaande is
en temidden van alles zoekt naar houvast en schoonheid en perspectief.

De mens die zich dan wel eens bijna overschreeuwt,
soms uit opluchting en soms uit hulpeloosheid,
om zich maar ergens met volle overtuiging aan vast te kunnen klampen
als er iemand hoop en perspectief durft bieden.

Maar het echte wonder gebeurt pas daarna
- sorry, tenor en bas.
En het is maar een klein en kortstondig wonder,
dus blijf waakzaam en mis het straks niet!
Maar dat is natuurlijk met opzet zo.

De alt en sopraan ontdekken namelijk,
hand in hand, haast schoorvoetend,
maar stralend van ingetogen geluk,
hoe die langverwachte en hoog opgehemelde redder
dan wel niet tot ons komt:
gewoon, als een kind.
Als een mens.
Zo onaf en kwetsbaar als een mens maar kan zijn.

En daar spreekt iets uit:
hij die de wereld zou kunnen komen binnenstormen
met een groots en verpletterend unisono
dat alle tegenstemmen voorgoed de mond snoert
kiest voor eenvoud en voor een stilte
waarin elke weifelende stem gehoord mag worden.

Hij mag dan een held zijn, en een koning, en een vechter,
maar een sterke held moet ook weten wat het is om klein te zijn.
Hij is in de eerste plaats een mens.

De sopraan en de alt, die mogen straks hun schoenen wel uitdoen
want zij betreden heilige grond.
Zij vertegenwoordigen het andere gezicht van Advent,
dat bestaat naast het verwachtingsvol, gretig vooruitkijken:
stil worden, en je eerbiedig verwonderen
hoe hoop ons overkomt
en welke houding dat van ons vraagt.

Met deze cantate zijn de lastige bijbellezingen van vanmorgen
in perfect gezelschap:
de oproep tot waakzaamheid van Paulus
en de onbehaaglijke woorden van Jezus
over de tekenen van wat ons allemaal te wachten staat.

Zulke teksten vragen niet in de eerste plaats
om uitleg en kansberekening.
Het is er de schrijvers niet om te doen
om te speculeren over het wat, wanneer en hoe
van het einde der tijden, en het begin van een nieuwe wereld.

Paradoxaal genoeg zijn de tekenen van deze tijd
de tekenen van alle tijden.

Wat ons te doen staat, steeds opnieuw en altijd,
is waakzaam zijn.

Ons niet laten meeslepen.

Ons niet gek laten maken, maar wel laten verontrusten.

En dan vanuit het vertrouwen dat het goede ons wordt aangereikt
zelf onze verantwoordelijkheid nemen.

En die balans, die geeft deze cantate ons mee.

Een sfeerimpressie van een wereld die met zichzelf in de knoop ligt,

waar iets in de lucht hangt van spanning en verwachting,

van op het randje leven en met vuur spelen,

waar dringend behoefte is aan krachtig en moedig leiderschap,

en waar uiteindelijk geen snelle oplossingen zijn

zonder menselijke maat,

zonder ruimte voor kwetsbaarheid en groei;

waar de nieuwe wereld die ons gegeven wordt

in de eerste plaats van binnenuit moet komen

en moet groeien, mens voor mens,

in en onder ons.

Gebeden

De wereld wacht

op iemand die mensen redt

van zichzelf

van eigen koudheid en onverschilligheid

onmacht en falen

op iemand die mensen redt van elkaar

van hardheid en wreedheid

op iemand die mensen redt van wat hun overkomt

van pijn en verdriet

willekeur en overmacht.

Kunt U dat zijn,

God die soms zo ver lijkt,

en als U het bent,

hoe kunnen we U dan vinden?

De wereld wacht zo vaak niet
maar roept alvast van alles
om maar niet stil te hoeven worden,
dendert voort op de bekende weg
om de vaart maar niet te verliezen
en de vorken in de weg niet te hoeven zien.

Wij bidden voor wie wel door moeten
omdat anderen van hen afhankelijk zijn
omdat hun arbeidsvoorwaarden
of hun leefomstandigheden hen kwetsbaar maken
omdat rust en tijd en ontspanning
een onbereikbare luxe zijn.

Wij bidden voor wie niet verder kunnen
voor wie een eindpunt hebben bereikt
tegen hun eigen grenzen zijn aangelopen
of een pas op de plaats moeten maken.
Voor wie deze tijd van beperkingen zo zwaar vallen
die anderen die graag zouden willen verwelkomen,
verzorgen, voeden, blij maken, dienen,
voor wie zo graag samen en voor anderen
zouden musiceren
en voor wie hun dierbaren moeten missen.

De wereld wacht -
en laat dat wachten geen bij de pakken neerzitten zijn
maar een actief wachten, U tegemoet.
Geef moed en toekomstvisie
aan hen die de invloed en de middelen hebben
om deze wereld bij te sturen,
geef daadkracht en verantwoordelijkheidsgevoel
aan wie ingrijpende afwegingen moeten maken
en beslissingen nemen die ons allemaal aangaan.

Kom tot ons,
in het bijzonder tot hen
die niets en niemand anders hebben
die zich aan de rand van de samenleving weten te staan
en niet weten waar ze hun heil moeten zoeken.
Kom tot hen die werken in de zorg
en hen die het onderwijs gaande houden
voor wie het einde van de tunnel nog niet in zich is.

Kom tot hen die verdriet hebben (...).
Wees met uw troost en zegen bij allen
die we nu in stilte noemen.

*Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden
die klinken in de Kloosterkerk,
stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71
ten name van Stichting Kloosterkerk.
U steunt ons werk ermee!*